

СИЛАБУС
з дисципліни «Бюджетна система»
на отримання ступеню вищої освіти «бакалавр» за спеціальністю
281 «Публічне управління та адміністрування»
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка

1) Бірченко Наталія Олександрівна, доцент кафедри обліку та аудиту.

<http://new.khntusg.com.ua/staff/birchenko-natalija-oleksandrivna>

2) Пререквізити (базові знання необхідні для успішного опанування компетентностями). Базові знання з дисциплін: «Державна політика та політичний аналіз», «Основи публічного управління та адміністрування», «Державне та регіональне управління», «Управління державними і місцевими фінансами і бюджетом», «Податкова система».

Постреквізити. Продовжують вивчення даного предмету наступні дисципліни: «Організація надання адміністративних послуг».

3) Коротка анотація дисципліни (загальна характеристика, особливості, переваги).

Навчальна дисципліна «Бюджетна система» **буде корисна** майбутнім висококваліфікованим фахівцям для набуття знань і практичних навичок щодо організації бюджетного процесу на державному і місцевому рівнях, формування і аналізу документів, які використовуються на всіх стадіях бюджетного процесу, управління бюджетними ресурсами. Дисципліна передбачає послідовне та систематизоване вивчення засад формування доходів та здійснення видатків державного і місцевих бюджетів, оцінювання результатів впливу бюджету на соціально-економічний розвиток держави.

Вивчення даної дисципліни дає можливість студенту:

знати: основи побудови бюджетної системи України, об'єктивні умови функціонування, суть, функції, принципи та характерні ознаки бюджетів; законодавчі та інструктивні матеріали бюджетного напрямку; теоретичні основи формування й використання бюджетних коштів; поняття, причини виникнення, види та джерела покриття бюджетного дефіциту; засади бюджетного устрою й принципів побудови бюджетної системи; етапи бюджетного процесу; джерела формування доходів бюджету та напрями і форми фінансування видатків.

вміти: аналізувати склад та структуру бюджету як фінансового плану держави; класифікувати бюджети згідно різних ознак; розраховувати структуру доходів бюджету та визначати дефіцит або профіцит бюджету; визначати обсяги податкових та неподаткових надходжень до бюджету; проводити аналіз ефективності формування доходної статті бюджету, підбирати конкретні засоби та інструменти для належного керування доходним процесом Державного бюджету та знаходити шляхи оптимізації механізму надходження коштів до бюджету; розраховувати структуру видатків бюджету; визначати обсяги видатків бюджету за різними напрямками державного забезпечення; проводити аналіз ефективності формування видаткових статей бюджету, підбирати конкретні засоби та інструменти для належного керування видатковим процесом Державного бюджету та знаходити шляхи оптимізації механізму витрачання коштів з бюджету.

4) Мета та основні задачі дисципліни.

Метою вивчення дисципліни є формування у студентів системи знань сутності бюджетних відносин і характеру їх впливу на суспільство та набуття навичок практичного застосування отриманих знань студентами у майбутній професії.

Для досягнення мети поставлені такі основні **завдання:**

– вивчення теоретичних основ формування і використання бюджету держави, бюджетного устрою і принципів побудови бюджетної системи;

– вивчення місця та ролі бюджету в фінансовій системі;

– засвоєння теоретичних основ формування і використання бюджету держави;

– засвоєння теоретичних та практичних знань щодо організації виконання дохідної та видаткової частин бюджету;

– оволодіння знаннями щодо механізму складання, затвердження та виконання бюджету;

– формування знань з питань державного кредиту та управління державним боргом.

Компетентність, що забезпечує. Вивчення дисципліни забезпечує формування у фахівців здатності: вирізняти роль бюджету в системі відтворення та розподілу фінансових ресурсів держави, аналізувати сучасні бюджетні відносини та виявляти їх недоліки, моделювати нормальну та кризову

фінансові ситуації, будувати моделі фінансових відносин, виявляти фактори впливу на бюджетний дефіцит та шляхи його покриття, будувати структурно-логічні схеми основних податків, аналізувати можливості і необхідність залучення зовнішніх ресурсів для виконання функцій держави, будувати моделі повернення державного боргу (внутрішнього та зовнішнього).

5) Організація навчання.

Система оцінювання

Професійні компетенції	Методи та форми навчання		Оцінка рівня сформованості компетенцій	
			Форма контролю	Бал
Змістовний модуль 1.				25
«Теоретичні та методичні засади бюджетної системи»				
<p>Характеризувати риси бюджету як основного фінансового плану держави, аналізувати складові частини бюджету у розрізі складових бюджетної класифікації, виявляти причини, оцінювати наслідки виникнення дефіциту й шукати джерела його фінансування.</p> <p>Формувати та аналізувати основні документи, які використовуються у бюджетному процесі, знати послідовність стадій бюджетного процесу та основні функції його учасників на всіх рівнях бюджетної системи, володіти навичками здійснення контролю за дотриманням бюджетного законодавства</p>	Лекція	Сутність, призначення і роль бюджету держави	Робота на лекції	1
	Самостійна робота студентів	Роль бюджету у фінансово-кредитному механізмі	Презентація результатів	1
	Практичне заняття	Бюджет як фінансовий план держави.	Семинар-дискусія, рішення ситуаційних завдань	2
	Лекція	Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування.	Робота на лекції	1
	Самостійна робота студентів	Бюджетна класифікація, поняття, значення	Презентація результатів	1
	Практичне заняття	Форми та проблеми фінансування бюджетного дефіциту в Україні	Семинар-дискусія, рішення ситуаційних завдань	2
	Лекція	Бюджетний устрій та побудова бюджетної системи	Робота на лекції	1
	Самостійна робота студентів	Взаємозв'язок між окремими ланками бюджетної системи	Презентація результатів	1
	Семинарське заняття	Бюджетний устрій та побудова бюджетної системи	Семинар-дискусія, поточна контрольна робота	1
	Лекція	Міжбюджетні відносини і система бюджетного вирівнювання	Робота на лекції	2
	Самостійна робота студентів	Міжбюджетні відносини і система бюджетного вирівнювання	Презентація результатів	1
	Практичне заняття	Міжбюджетні відносини і система бюджетного вирівнювання	Семинар-дискусія, рішення ситуаційних завдань	2
	Лекція	Бюджетний процес та його учасники	Робота на лекції	2
	Самостійна робота студентів	Сутність та зміст бюджетної декларації	Презентація результатів	1
	Практичне заняття	Бюджетний процес та його учасники	Семинар-дискусія, рішення ситуаційних завдань	2
	Лекція	Стадії бюджетного процесу на місцевому рівні.	Робота на лекції	1
Самостійна робота студентів	Сутність та складові програмно-цільового методу у бюджетному процесі.	Презентація результатів	1	
Практичне заняття	Стадії бюджетного процесу на місцевому рівні.	Семинар-дискусія, рішення ситуаційних завдань	2	
Змістовний модуль 2.				35

Професійні компетенції	Методи та форми навчання		Оцінка рівня сформованості компетентностей	
			Форма контролю	Бал
«Доходи і видатки бюджету України»				
<p>Розуміти соціально-економічну сутність та знати класифікацію доходів бюджету, здатність аналізувати склад доходів державного і місцевих бюджетів України, володіти навичками планування доходів бюджету держави. Застосовуючи теоретичні знання змісту та значення видатків бюджету, вміти здійснювати аналіз видатків державного і місцевих бюджетів України та володіти навичками планування видатків бюджету держави. Проводити аналіз видатків бюджету на економічну діяльність держави та науку, володіти основами їхнього планування та порядком здійснення. Знати функціональне призначення соціальних видатків бюджету держави, вміти аналізувати їх в розрізі видатків на соціальний захист населення, загальну освіту, підготовку кадрів, охорону здоров'я, фізичну культуру і спорт, культуру і мистецтво.</p>	Лекція	Система доходів бюджету	Робота на лекції	1
	Самостійна робота студентів	Бюджетна класифікація. Значення бюджетної класифікації для прогнозування доходів і видатків бюджетів та їх виконання.	Презентація результатів	1
	Практичне заняття	Система доходів бюджету	Семинар-дискусія, рішення ситуаційних завдань	2
	Лекція	Система видатків бюджету	Робота на лекції	1
	Самостійна робота студентів	Класифікація видатків бюджету: функціональна, відомча та економічна.	Презентація результатів	1
	Практичне заняття	Система видатків бюджету	Семинар-дискусія, рішення ситуаційних завдань, поточна контрольна робота	2
	Лекція	Основи фінансування бюджетної сфери в Україні	Робота на лекції	1
	Самостійна робота студентів	Кошторис бюджетної установи його форма і зміст. Порядок складання і затвердження та виконання кошторису бюджетної установи.	Презентація результатів	1
	Практичне заняття	Основи фінансування бюджетної сфери в Україні	Семинар-дискусія, рішення ситуаційних завдань	2
	Лекція	Видатки бюджету на економічну діяльність держави	Робота на лекції	1
	Самостійна робота студентів	Відомча система фінансування та фінансування інвестиційних проєктів.	Презентація результатів	1
	Практичне заняття	Видатки бюджету на економічну діяльність держави	Семинар-дискусія, рішення ситуаційних завдань	2
	Лекція	Видатки бюджету на науку	Робота на лекції	1
	Самостійна робота студентів	Кошторисне фінансування наукових закладів і наукових програм	Презентація результатів	1
	Практичне заняття	Видатки бюджету на науку	Семинар-дискусія, рішення ситуаційних завдань	2
	Лекція	Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу	Робота на лекції	1
Самостійна робота студентів	Роль бюджету в державній підтримці олімпійського руху	Презентація результатів	1	
Практичне заняття	Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу	Семинар-дискусія, рішення ситуаційних завдань	2	

<i>Професійні компетенції</i>	<i>Методи та форми навчання</i>		<i>Оцінка рівня сформованості компетентностей</i>	
			<i>Форма контролю</i>	<i>Бал</i>
Знати функціональне призначення та порядок планування видатків бюджетів на оборону, органи державної влади та місцевого самоврядування, обслуговування державного і місцевого боргу, вміти здійснювати їх аналіз	Лекція	Видатки бюджету на національну оборону та управління	Робота на лекції	1
	Самостійна робота студентів	Порядок планування та фінансування видатків бюджетів на управління.	Презентація результатів	1
	Практичне заняття	Видатки бюджету на національну оборону та управління	Семинар-дискусія, рішення ситуаційних завдань, поточна контрольна робота	2
	Лекція	Державний кредит	Робота на лекції	1
	Самостійна робота студентів	Види цінних паперів з державних позик	Презентація результатів	1
	Практичне заняття	Державний кредит	Семинар-дискусія, рішення ситуаційних завдань	2
	Лекція	Видатки бюджету на обслуговування державного боргу	Робота на лекції	1
	Самостійна робота студентів	Політика реструктуризації державного боргу	Презентація результатів	1
	Практичне заняття	Видатки бюджету на обслуговування державного боргу	Семинар-дискусія, рішення ситуаційних завдань	1
	Загальна кількість годин з них: аудиторні самостійні		180 60 120	Кількість балів
Вид контролю			екзамен	40

Приєм і консультації по виконанню завдань щодо самостійної роботи студентів (СРС) проводяться викладачем згідно встановленого графіку.

Завдання СРС рахуються виконаними, якщо:

- виконані і здані в зазначені викладачем строки;
- повністю виконані (розкривають тему завдання);
- не мають логічних і розрахункових помилок;
- виконані студентом самостійно.

При умові невиконання одного із зазначених умов, кількість балів знижується на 1 бал. При умові невиконання і відсутності завдання оцінюється 0 балами. Студент зобов'язаний виконати всі завдання.

Модулі проводяться викладачем у вигляді тестування або співбесіди.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається відповідно до Положення «Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою».

Шкала оцінювання: національна та ECTS

<i>Сума балів за всі види навчальної діяльності</i>	<i>Оцінка ECTS</i>	<i>Оцінка за національною шкалою</i>	
		<i>для екзамену, курсового проекту (роботи), практики</i>	<i>для заліку</i>
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6) Політика курсу.

Студент зобов'язаний відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого розкладу, не запізнюватися, мати відповідний зовнішній вигляд. У разі відсутності через хворобу надати відповідну довідку. Пропущені заняття відпрацьовувати в визначений викладачем час.

Студент повинен старанно виконувати завдання, брати активну участь в навчальному процесі.

7) Література.

Базова

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Податковий кодекс України від 2.12.2010 р. №2755-IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
3. Про Державний бюджет України на 2018 рік: Закон України від 07.12.2017 р. № 2246-VIII // – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2246-19>
4. Про Державний бюджет України на 2019 рік: Закон України від 23.11.2018 р. № 2629-VIII // – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2629-19>
5. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05.02.2015 р. № 157-VIII // – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19>
6. Про комітети Верховної Ради України: Закон України від 04.04.1995 р. № 116/95-ВР. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116/95-%E2%F0>
7. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР // – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>
8. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10.02.2010 р. № 1861-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17>
9. Бюджетна система: підруч. / за ред. С.І. Юрія, В.Г. Дем'янишина, О.П. Кириленко. – Тернопіль: ТНЕУ, 2013. – 624 с.
10. Бюджетна система: навчальний посібник. Друге видання, перероблене і доповнене / І.Л. Шевчук, В.О. Черепанова, Т.О. Ставерська. – Харків: Видавець Іванченко І.С., 2015. – 284 с.
11. Бюджетна система. Практикум: навч. посіб. [Електронний ресурс] / За наук. ред. проф. В. М. Федосова. – [Кондратюк С. Я., Жибер Т. В., Коломієць Г. Б. та ін.] – К.: КНЕУ, 2015. – 454 с.
12. Бюджетна система у схемах і таблицях: навчальний посібник для студ. першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / Лободіна З. М., Сидор І. П., Дем'янюк А. В.; за ред. канд. екон. наук, доц. З. М. Лободіної. – Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 280 с.

Допоміжна

1. Бабич Т. С. Макрофінансове бюджетування : навч. посіб. / Т.С. Бабич, Т.В. Жибер; за наук. ред. В. М. Федосова. – К.: КНЕУ, 2011. – 311 с.
2. Бюджетна система: Навчальний посібник / За ред. С.І. Юрія, О.П. Кириленко. – Тернопіль: Економічна думка, 2010. – 424 с.
3. Бюджетна система: Навчальний посібник / [Баранова В.Г., Дубовик О.Ю., Хомутенко В.П. та ін.] за заг. ред. В.П. Хомутенко. – Одеса: Видавництво Бартенєва, 2014. – 392 с.
4. Бюджетна система: навч. посіб. / Н.І. Климаш, К.В. Багацька, Н.І. Дем'яненко та ін.; за заг. ред. Т.А. Говорушко. – Львів: «Магнолія 2006», 2014. – 296 с.
5. Дема Д.І. Бюджетна система: навч. посібник / Д.І. Дема, Н.М. Фещенко, І.А. Шубенко; за заг. ред. Д.І. Деми. – Житомир: Житомирський національний агроекологічний університет, 2014. – 500 с.
6. Лободіна З. Бюджетний механізм: концептуальні засади та перспективи модернізації: монографія. – Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 412 с.
7. Сорока Р.С. Бюджетна система: Навчальний посібник. / Р.С. Сорока, І.Г. Благун. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2011. – 236 с.
8. Сучасна бюджетна система: правила та процедури: Навчальний посібник / [За заг. ред. В.В. Зубенка]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-П) впровадження». – К.: 2017. – 184 с.
9. Управління державним бюджетом України: Підручник для студентів вузів / колектив авторів [за заг. редакцією М.Я. Азарова]. – К.: Міністерство фінансів України, 2010. – 816 с.
10. Федосов В.М. Бюджетна система: підруч. / за наук. ред. В.М. Федосова, С.І. Юрія. – К.: Центр учбов. літератури ; Тернопіль: Екон. думка, 2012. – 871

11. Реформа, децентралізація: прикладні аспекти реалізації: навчально-методичний посібник / Авт. кол.: Ю.Б. Молодожен, О.В. Голинська, О.В. Гуненкова, О.Л. Ковінчук [за заг.ред. С.А. Попова]. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2015. – 84 с.

Інформаційні ресурси

Бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua/>
Бібліотека ім. В.Г. Короленко. URL: <http://korolenko.kharkov.com/>
Бібліотека ХНТУСГ. URL: <https://library.khntusg.com.ua/>
Електронна бібліотека. URL: <http://lib.meta.ua/>
Студентська електронна бібліотека URL: <http://www.lib.ua-ru.net/>
Нормативно-правова база України URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/>